

Program badań przesiewowych słuchu
u dzieci ze szkół podstawowych
w gminach wiejskich

Informator o SŁUCHU

Szanowni Państwo, Drogie Dzieci i Drodzy Rodzice,

W roku szkolnym 2016/2017 będzie realizowany kolejny Program badań przesiewowych słuchu u dzieci ze szkół podstawowych położonych w gminach wiejskich. Program, który obejmie ok. 115 tysięcy dzieci będzie realizowany w pierwszym etapie w 8 województwach Polski wschodniej, a w drugim w 8 województwach Polski zachodniej. Partnerami programu są: Fundusz Składkowy Ubezpieczenia Społecznego Rolników, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Rolników, Instytut Fizjologii i Patologii Słuchu oraz Stowarzyszenie Przyjaciół Osób Niesłyszących i Niedosłyszących „Człowiek – Człowiekowi”.

Celem Programu jest wczesne wykrycie, u dzieci przystępujących do obowiązku szkolnego, zaburzeń słuchu, które mogą niekorzystnie wpływać na proces komunikowania się dziecka w szkole i mogą utrudniać jego rozwój.

Wczesne wykrycie zaburzeń słuchu u dzieci umożliwia efektywne wdrożenie odpowiednich działań leczniczych, rehabilitacyjnych oraz profilaktycznych, które prowadzą do złagodzenia lub usunięcia różnego rodzaju zaburzeń i dysfunkcji, a tym samym do stworzenia wszystkim dzieciom równych szans rozwoju. Dlatego tak ważny jest udział Państwa dzieci w Programie, do czego gorąco zachęcam.

Badania przesiewowe słuchu przeprowadzone w latach 2007, 2008, 2011 objęły populację ponad 350 tysięcy dzieci ze szkół podstawowych w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich na terenie całej Polski i pokazały, że nawet co 6 dziecko może mieć różnego rodzaju problemy związane ze słuchem, które mają istotne znaczenie dla rozwoju dziecka i wyników nauczania. Uzyskane wyniki potwierdziły dużą skalę problemu zaburzeń słuchu wśród dzieci w wieku szkolnym.

Badania przesiewowe słuchu u dzieci w wieku szkolnym stanowiły integralną część priorytetu z obszaru zdrowia w czasie polskiej prezydencji w Radzie Unii Europejskiej. W grudniu 2011 r., przyjęta została Konkluzja Rady UE w sprawie potrzeby wczesnego wykrywania i leczenia zaburzeń słuchu i mowy u dzieci.

Przygotowaliśmy dla Państwa „Informator o słuchu”, w którym zostały przedstawione wybrane zagadnienia dotyczące budowy ucha, rodzajów zaburzeń słuchu i możliwości ich leczenia oraz objawów sugerujących występowanie niedosłuchu.

Rodzice lub opiekunowie dzieci, u których zostanie stwierdzone podejrzenie występowania zaburzeń słuchu, otrzymają informację o propozycji dalszych działań w placówkach medycznych na terenie danego województwa lub dalszej opieki medycznej i rehabilitacyjnej w placówkach Instytutu Fizjologii i Patologii Słuchu.

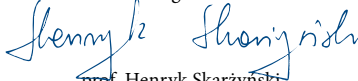
Życzymy Państwu przyjemnej lektury „Informatora” i jeszcze raz zachęcamy do skorzystania z możliwości przeprowadzenia badań przesiewowych słuchu u Państwa dziecka.

Projekt finansowany ze środków:
Funduszu Składkowego Ubezpieczenia Społecznego Rolników,
Instytutu Fizjologii i Patologii Słuchu,
Stowarzyszenia Przyjaciół Osób Niesłyszących i Niedosłyszących.

Patronat:
Komitet Nauk Klinicznych Polskiej Akademii Nauk

Z wyrazami szacunku,

Dyrektor Instytutu Fizjologii
i Patologii Słuchu

prof. Henryk Skarżyński

Podstawowe informacje o słuchu

Narząd słuchu człowieka posiada zdolność słyszenia i analizy dźwięków w szerokim zakresie częstotliwości, tj. od 16 do około 20 000 Hz oraz dla natężeń od 0 do 120 decybeli. Zakres ten, z wiekiem może się znacznie zmniejszać, co w praktyce oznacza, że więcej częstotliwości wysokich słyszymy w okresie dzieciństwa, dużo mniej w wieku dorosłym. Najlepiej słyszymy dźwięki z zakresu częstotliwości średnich, od 1000 do 3000 Hz.

Dźwięk może docierać do ucha drogą powietrzną oraz drogą kostną. Przewodzenie sygnału odbywa się w uchu zewnętrznym i środkowym. Małżowina uszna człowieka zbiera i kieruje fale dźwiękowe do przewodu słuchowego zewnętrznego. Energia fali dźwiękowej docierając do błony bębenkowej wprowadza ją w drgania, które przenoszone są na łańcuch kosteczek słuchowych, a następnie do ucha wewnętrznego (ślimaka). W uchu wewnętrznym dźwięk jest odbierany i przekształcany w impuls elektryczny. Drogą nerwu słuchowego informacja dźwiękowa przewodzona jest do wyższych ośrodków nerwowych w mózgu, gdzie powstaje wrażenie dźwięku.

Ponad 60% badanych uczniów ocenia hałas w szkole jako bardzo duży!

Rodzaje zaburzeń słuchu

Ze względu na miejsce uszkodzenia drogi słuchowej wyróżnia się:

- niedosłuch przewodzeniowy,
- niedosłuch odbiorczy,
- niedosłuch centralny.

Niedosłuch przewodzeniowy związany jest z patologiami w uchu zewnętrznym i/lub środkowym. Przyczyną niedosłuchu odbiorczego może być zarówno uszkodzenie struktur ucha wewnętrznego, jak i nerwu słuchowego i/lub ośrodków słuchowych w mózgu. Współistnienie zaburzeń przewodzeniowych i odbiorczych prowadzi do niedosłuchu mieszanego. Centralne zaburzenia słuchu obserwuje się u dzieci, u których doszło do zaburzeń funkcjonowania ośrodkowej części układu słuchowego.

Zaburzenia słuchu u dzieci mogą występować w różnym wieku, a ich etiologia jest złożona i obejmuje zarówno wady wrodzone, jak i nabyte. Najczęstszymi przyczynami nabytych – przemijających lub trwałych – zaburzeń słuchu są infekcje górnych dróg

Najczęstszymi przyczynami zaburzeń słuchu są infekcje górnych dróg oddechowych i hałas.

oddechowych i hałas. Ogromnym problemem osób w każdym wieku są również szumy uszne i nadwrażliwość na dźwięki, które mogą towarzyszyć zaburzeniom słuchu lub występować u osób prawidłowo słyszących.

Objawy wskazujące na obecność zaburzeń słuchu u dzieci

Problem ze słuchem może pojawić się u dziecka w każdym wieku, nagle lub stopniowo, pozostając w wielu przypadkach niezauważony. Obecność zaburzeń słuchu może wpływać na zachowanie dziecka, jego umiejętność koncentracji, czy wręcz prowadzić do zahamowania rozwoju. Te objawy, i wiele innych, kojarzone są częściej z problemami wychowawczymi niż z niedosłuchem. Tymczasem typowe symptomy wskazujące na możliwość występowania zaburzeń słuchu są łatwe do wychwycenia. Są to m.in.:

- opóźnienie rozwoju mowy lub ograniczony zasób językowy,
- trudności ze zrozumieniem tekstu czytanego i nieprecyzyjne wypowiedanie słów,
- niewyraźna mowa,
- gubienie początków lub końcówek wyrazów,
- problemy z pisaniem ze słuchu (dziecko pisze tak, jak słyszy),
- obserwowanie twarzy osoby mówiącej,
- rozkojarzenie, problemy z koncentracją uwagi, rozglądanie się po klasie w czasie, gdy inni wykonują polecenie nauczyciela,
- zdziwienie, gdy dziecko uświadamia sobie, że jest wywoływane po imieniu,
- opóźnione reagowanie lub brak odpowiedzi na zawołanie,
- trudności z rozumieniem poleceń wydawanych w hałasie, np. na przerwie międzylekcyjnej,
- częste prośby o powtórzenie, dopytywanie się „co?”; trudności ze zrozumieniem pytania,
- częste nieprzygotowanie do lekcji z powodu niezapisania przez dziecko tematu pracy domowej,
- siadanie zbyt blisko telewizora lub manipulowanie ustawieniem głośności,
- siadanie blisko nauczyciela i obserwowanie z uwagą lub wręcz odwrotnie – zajmowanie się samym sobą w końcu sali,
- trudności z lokalizacją źródła dźwięku,
- głośne mówienie w cichym otoczeniu,
- gorsze wyniki w nauce,
- siedzenie w klasie w czasie przerwy, uciekanie przed hałasem,
- bóle głowy, które mogą być objawem wskazującym na obecność nadwrażliwości na dźwięki,

Zaburzenia słuchu mogą wpływać na zachowanie dziecka.

- słyszenie dźwięków, których nie słyszą inni (szумы, piski, gwizdy, dzwonienie),
- niereagowanie na dzwonek oznajmujący przerwę,
- dysleksja, dysgrafia,
- zawroty głowy, zaburzenia równowagi.

Typowe choroby uszu u dzieci i ich leczenie

Zaburzenia słuchu u dzieci mogą występować w różnym wieku, a ich etiologia jest złożona i obejmuje zarówno wady wrodzone, jak i nabyte. Nabyte zaburzenia słuchu są najczęściej wywoływane przez infekcje górnych dróg oddechowych i hałas.

Najczęstszą chorobą niemowląt i małych dzieci wpływającą na słuch jest zapalenie ucha środkowego, na które zapada połowa dzieci poniżej 2 roku życia. Do zapaleń uszu predysponują czynniki genetyczne, wady podniebienia (np. rozszczep), sztuczne karmienie, alergia, niedobory odporności, nawracające infekcje górnych dróg oddechowych, przerost migdałków oraz czynniki socjoekonomiczne, bierność palenia tytoniu i przebywanie w dużych zbiorowiskach dzieci (żłobek, przedszkole).

Objawy kliniczne zapalenia ucha zależą od wieku dziecka. Im młodsze dziecko, tym objawy mogą być bardziej skąpe, np. niepokój, brak apetytu.

Każdy ból i/lub wyciek z ucha wymaga kontroli otolaryngologicznej, najpóźniej w ciągu 2 dni. Wcześniej można pomóc dziecku, podając w pierwszej dobie choroby leki przeciwbólowe, które jednocześnie działają przeciwgorączkowo. Następnego dnia należy skonsultować się z lekarzem. Kiedy pojawi się wyciek, należy bezzwłocznie zgłosić się z dzieckiem do lekarza. Ucho może też boleć z powodu zalegającego czopu woszczynowego, obecności ciała obcego, urazu, stanów zapalnych jamy ustnej, migdałków i zębów.

W czasie zapalenia ucha dziecko zawsze gorzej słyszy. Jeżeli jednak niedosłuch utrzymuje się po zakończeniu leczenia, należy wykonać specjalistyczne badanie otoskopowe z użyciem mikroskopu lub wideootoskopu oraz badanie słuchu.

Zmiany wysiękowe i zarostowe mogą występować u wielu dzieci. Wczesna interwencja w leczeniu zmian wysiękowych połączona z kontrolą nosogardła i ewentualnym usunięciem przerosniętego migdałka pozwala opanować proces chorobowy i zapobiec dalszym powikłaniom. Właściwe leczenie podjęte w odpowiednim momencie choroby jest w stanie zlikwidować zarówno przyczynę, jak i skutki schorzenia.

Wady wrodzone, połączone z głębokim niedosłuchem odbiorczym lub całkowitą głuchotą, mogą być leczone operacyjnie u dzieci już w pierwszym roku życia za pomocą implantów ślimakowych, które są dostępne w Polsce od ponad 20 lat. W Instytucie Fizjologii i Patologii Słuchu wykonuje się obecnie najwięcej w świecie operacji poprawiających słuch zarówno u dzieci, jak i u dorosłych. Wyniki leczenia pozwalają nam na stwierdzenie, że dzisiaj możemy pomóc prawie każdemu dziecku z wadą słuchu.

Jak pokazuje praktyka kliniczna, wczesne wykrycie zaburzeń słuchu u dzieci umożliwia efektywne wdrożenie odpowiednich działań leczniczych, rehabilitacyjnych oraz profilaktycznych, które prowadzą do złagodzenia lub usunięcia różnego rodzaju zaburzeń i dysfunkcji, a tym samym do stworzenia wszystkim dzieciom równych szans edukacyjnych.

Badania przesiewowe słuchu u dzieci w wieku szkolnym

W badaniach przesiewowych słuchu u dzieci w wieku szkolnym wykorzystuje się przede wszystkim metody audiometryczne, które zakładają aktywne uczestniczenie dziecka w badaniu. Badania audiometryczne dostarczają informacji o sprawności słuchu dziecka w zakresie niskich, średnich i wysokich tonów. Podczas badania dziecko ma założone na głowę słuchawki i sygnalizuje, poprzez podniesienie ręki lub naciśnięcie przycisku, czy słyszy prezentowane dźwięki. Badania te są nieinwazyjne, bezbolesne i nieuciążliwe dla dziecka.

Wszystkie badania są nieinwazyjne, bezbolesne i bezpieczne dla dziecka.

Zalecenia dla dzieci i młodzieży w zakresie profilaktyki zaburzeń słuchu

Warto jest dbać o swoje zmysły, zanim będzie za późno, ale niestety w młodym wieku bagatelizuje się zalecenia i zbyt mało uwagi przywiązuje się do ostrzeżeń. Rzadko kto, będąc w wieku szkolnym myśli prozdrowotnie. Dlatego tak wiele zależy od dorosłych – rodziców, nauczycieli, specjalistów.

Instytut Fizjologii i Patologii Słuchu
ul. Mochackiego 10, 02-042 Warszawa
Kajetany, ul. Mokra 17, 05-830 Nadarzyn

Informacja o Programie:

tel.: 801 98 77 11 • e-mail: skrining.2015@ifps.org.pl
www.krus.gov.pl • www.sponin.org.pl • www.ifps.org.pl

PAMIĘTAJ!

Zgłoś rodzicom,
gdy gorzej słyszysz
albo gdy bołą Cię uszy!

Nie wkładaj
patyczków kosmetycznych
głęboko do ucha!

Na koncertach
używaj
ochronników
słuchu!

Nie słuchaj długo
bardzo głośnej muzyki
przez słuchawki!

Nie krzycz innym
prosto do ucha!

Chroń uszy,
kiedy jest zimno!

Codziennie
myj uszy
wodą z mydłem!

Unikaj huku
petard,
kapiszonów
i strzelania!

Nie wychodź
na zimno
z mokrymi uszami!

